Toespraak van Dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot

Mijnheer de Voorzitter,

In deze toespraak zou ik willen beginnen met iets te zeggen over de actuele politiek om daarna bij een tweetal algemene politieke aspecten van onze huidige politieke taak de aandacht te bepalen.

De actuele politiek.

Het beleid van het kabinet De Quay wordt begeleid door een mateloze, heftige en vaak redeloze critiek van de oppositie.

Wij hebben daar laatstelijk van kunnen genieten bij de behandeling van de nota over de belastingverlaging. Het verwijt is, dat er niet geregeerd wordt, dat de regering demagogie bedrijft en dat het doen van het kabinet één groot geklungel is. Tegelijkertijd schuwt de P.v.d.A. ook de wapenen uit het arsenaal van „Burgerrecht" niet. Want de heer Burger, die het kabinet stuurloosheid verwijt, verwijt het tegelijkertijd dat het zich schuldig maakt aan datgene wat het meest extreme tegenovergestelde daarvan is, namelijk aan dirigisme.

Overdaad van critiek.

Dat overdaad, ook in de oppositie, schaadt is blijkbaar tot de heer Burger nog niet doorgedrongen. Een gefundeerde zakelijke critiek spreekt ons volk aan. Ook ik heb wel critiek op sommige punten van beleid.

Democratie betekent een regering met gelegenheid tot critiek en oppositie. Maar een oppositie die niets goeds meer kan zien en waarbij het redeneren omslaat in schimpen schiet haar doel ten enenmale voorbij. Het kabinet Drees wordt daarbij gesublimeerd tot een verheven mythe.

Het huidige kabinet wordt in de goot getrapt.

Die tegenstelling is voor een nuchter volk als het Nederlandse net iets te groot. Dat verteert men niet.

Geslaagd beleid.

De onzin is ook gemakkelijk aan te tonen. Want wat men ook op de regeringspolitiek mag hebben af te dingen, één ding staat vast: het huidige kabinet is geslaagd op een punt waarop het kabinet Drees heeft gefaald.

Het huidige kabinet is er in geslaagd om in een periode van super hoogconjunctuur, met de lawine van de werktijdverkorting, de waardevastheid van het geld te handhaven, de overheidsfinanciën kerngezond te houden, de prijzen stabiel te houden en zeer reële en grote loonsverhogingen tot stand te brengen. Dat is onder het kabinet Drees niet gelukt. Toen zijn wij overrompeld door een overbesteding met als gevolg inflatie, bestedingsbeperking en werkloosheid.

Het huidige kabinet heeft die les ter harte genomen en is er niet voor teruggedeinsd om als het nodig was beslissingen te nemen, die onaangename kanten hebben — ik denk b.v. aan het uitstel van de belastingverlaging — maar waardoor de verworvenheden der laatste jaren reëel bleven in plaats van imaginair te worden. Dat is een sociaal belang van de eerste orde. Het is onder dit kabinet gelukt en onder het vorige niet. A.R. en C.H. bewindslieden hebben hierbij een belangrijke rol gespeeld. En hier ligt naar mijn mening de hoofdverdienste van het huidige kabinet.

Wanneer het kabinet er ook nog in kan slagen in de komende jaren een forse stoot te geven naar de afschaffing van de woningnood, speciaal in de sector van de goedkope volkswoningen, dan zou dit kabinet, zonder socialisten, een sociaal beleid hebben gevoerd dat er wezen mag.

Als wij daarop de aandacht vestigen smalen de socialisten:

Nu ja, zij hebben de wind ook mee. Ik vraag; heeft het kabinet Drees de wind niet mee gehad?

Het grote punt is namelijk, dat in deze politiek het „de wind mee hebben" juist het gevaar van de overbesteding mee brengt. En dat goed in het oog te hebben gehad is de sociale verdienste, een verdienste die ons hele volk ten goede komt, van dit beleid.

Een tweetal problemen.

M. d. V., u heeft vanmorgen in uw rede gezegd, dat het nieuwe Beginselprogram op bepaalde punten de kenmerken van een overgangsstuk draagt. En u verklaarde dat uit het feit, dat wij nationaal en internationaal in een overgangsfase

leven.

Ik zou graag de aandacht willen vragen voor een tweetal problemen waar die overgangsfase de christelijke politiek mee confronteert.

Het eerste probleem ligt op het nationale vlak. En dat wordt veroorzaakt door de revolutie in de communicatie-middelen.

Vroeger kon men tot de massa van het volk doordringen door vergaderingen te houden, spreekbeurten te vervullen, door in kranten te schrijven of pamfletten te verspreiden.

Deze middelen gebruikt men nog, maar men bereikt er het volk niet meer op massale wijze mee. Velen hebben er ook geen zin meer in om op deze wijze benaderd te worden. De belangstelling voor vele organisaties, politieke en maatschappelijke, neemt af. Zo dreigen wij, in plaats van levende organisaties te zijn, tot instrumenten te verworden.

Wij moeten er ons ervan bewust zijn, dat deze ontwikkeling een groot gevaar betekent voor de beïnvloeding van de mensen in christelijke zin in het algemeen, en in het bijzonder voor de publieke zaak.

De structuren die wij van onze ouders geërfd hebben en die zij schiepen om hun christelijke roeping in het openbare leven te vervullen, dreigen te kort te schieten voor hun taak.

In de plaats daarvan zijn radio en televisie gekomen. Vooral de laatste is het communicatiemiddel dat de toekomst heeft. De invloed van de televisie is enorm. Haar actie-radius is zeer groot. Eerlang zal zij tot de grote meerderheid der gezinnen van ons volk doorgedrongen zijn. U moet zich eens indenken, wat dat in cultureel, in politiek, in het algemeen in geestelijk-religieus opzicht betekent.

Het is duidelijk, dat de beheersing van de televisie een vraag is die ons zeer intensief moet bezig houden. Deze vraag is op het ogenblik in Nederland aan de orde. Helaas, door een nota over de reclame-televisie van een r.k. en een c.h. staatssecretaris. De vraag of wij de televisie zullen laten verzorgen binnen het kader van het huidige omroepbestel dan wel of men ook een zogenaamde onafhankelijke commerciële televisiemaatschappij wil hebben, waarbij de programma’s

zullen dienen als verpakkingsmateriaal voor de reclame. Wanneer men deze weg opgaat, wordt het communicatiemiddel dat de meeste invloed heeft op cultureel en geestelijk gebied, in handen gelegd van een commerciële onderneming ten dienste van de reclame.

Daartegen heeft de A.R. Partij zich met grote klem verzet.

En omdat er ook onder ons wel eens stemmen gehoord worden, die zeggen; Waarom zou je zo'n reclame-televisie niet haar gang kunnen laten gaan naast de andere, zou ik daartegen met klem willen waarschuwen: Onderschat het gevaar niet dat hier dreigt. De ervaringen met reclame-televisie in Amerika en Engeland zijn desastreus.

Een Amerikaanse televisie-criticus schreef — ik ontleen dit aan een verslag uit Het Vrije Volk —, dat niets zoveel tot het analphabetisme in de Verenigde Staten heeft bijgedragen als de televisie; lezen doen onze kinderen niet meer.

Uit een rapport, dat onder de auspeciën van de Stanford Universiteit in Califomië werd gemaakt, blijkt dat een kind van 3 tot 16 jaar gemiddeld een zesde deel van de uren dat het niet slaapt aan de televisie doorbrengt. Dat is evenveel als de tijd die het op school doorbrengt.

Meer dan de helft van de kinderen kijkt naar programma's die eigenlijk voor volwassenen bestemd zijn: criminele verhalen, Wild-Westprogramma's, romantische conflicten, om ze deze nette naam te geven.

Het rapport vermeldt wat er gedurende 100 uren zendtijd in de zogenaamde kinderoren zo al werd vertoond. Ziehier het resultaat: 12 moorden, 16 vuurgevechten, waarin 21 mensen neergeschoten werden, 15 vuistgevechten, 15 gevallen van afranseling, een poging tot moord met een hooivork, twee wurgingen, drie zelfmoorden, een moordaanslag met een slagersmes.

En zo gaat dat dan in dat rapport nog een heel eind door. De rapporteurs waren er ontdaan van: Deze parade van gewelddadigheid ging uur na uur aan ons voorbij. Dit is wat onze kinderen week in week uit verslinden; de hoeveelheid en de intensiteit van al deze ruwheid en gewelddadigheid moeten ons te denken geven, aldus de rapporteurs.

Men zegge niet: zo wordt het bij ons natuurlijk niet. Want als de cultuur de reclame gaat dienen gaat het onvermijdelijk die kant op. De reclame zal datgene eisen wat het meeste trekt. En daartegen kan geen omroepvereniging met een culturrele of religieuse aard concurreren.

Het is duidelijk, dat de invoering van de reclame-televisie een directe aanslag zou zijn op de geest van ons volk. Reclame- televisie zou een zware slag toebrengen aan het Christendom in ons land. Niet voor niets zijn de kerken van Engeland en van Duitsland dan ook fel gekant tegen de reclame-televisie.

Men heeft mij eens gevraagd waarom de A.R. zich zoveel feller opgesteld hebben tegen de reclame-televisie dan tegen de Mammoetwet.

Mijn antwoord is, dat met alle ernstige bezwaren die wij tegen die wet hebben, de reclame-televisie een veel en veel groter gevaar is voor ons volk dan die wet. Want die wet laat ons in elk geval onze christelijke scholen. De reclame-televisie doodt de christelijke omroep en vult straks al onze huiskamers met zeer veel aan alle cultuur en religie tegengestelde programma's.

Het was op dit aspect van de overgangsfase waarin wij verkeren, dat ik de aandacht heb willen vestigen en op de roeping die een christelijk politieke partij in dezen heeft.

De roeping namelijk om het mogelijk te maken, dat de Christenen door samenwerking in staat gesteld blijven worden om het geestesleven van ons volk te beïnvloeden en in Nederland als geheel op alle terreinen des levens de boodschap van Christus te brengen.

De Jonge staten.

Het tweede probleem waar de overgangsfase, waarin wij leven, de christelijke politiek mee confronteert ligt op internationaal terrein.

Wij leven in een wereld waarin de koloniale gebieden bezig

zijn vrije en zelfstandige staten te worden. Deze ontwikkeling heeft na het einde van de tweede wereldoorlog gaandeweg

een stormachtig verloop aangenomen.

Het probleem waar wij voor staan, is niet of wij daar voor of daar tegen zijn, maar hoe onze houding tegenover die nieuwe of jonge staten moet zijn.

Men kan dit vraagstuk van velerlei gezichtspunt uit bekijken.

Men kan het vanuit economisch gezichtspunt bezien. Dan is het punt dit: Hoe kunnen wij en hoe kunnen zij, door onderlinge samenwerking op economisch gebied onszelf en elkaar het best van dienst zijn. Het Nederlandse bedrijfsleven is aldus positief ingesteld ten aanzien van de hulp aan minder-ontwikkelde gebieden. Het gezichtspunt is een reëel gezichtspunt en het is ook een respectabel gezichtspunt. Er zit over en weer wat in.

Men kan het vraagstuk ook benaderen vanuit politiek gezichtspunt. Dan bezien wij het vraagstuk van onze verhouding tot de nieuwe Aziatische en Afrikaanse staten vanuit de tegenstelling tussen de communistische en de Westelijke wereld.

Uiteraard is dit een belangrijke zaak. Het is duidelijk, dat deze in het gesprek tussen Chroestjew en Kennedy een grote rol heeft gespeeld. Chroestjew speculeert er op, dat de nieuwe staten, uit rancune tegen het Westen van welks macht zij zich hebben bevrijd, de zijde van de communisten zullen kiezen. Wij moeten er ons van bewust zijn, dat de pas vrij geworden volken geen reden hebben om zich bij het Westen aan te sluiten uit liefde tot het Westen. Deze volken kijken naar hun eigen belang, hebben hun eigen rancunes en zien — daar zij hulp nodig hebben — en zij weten dat — waar die het best te krijgen is.

Wanneer wij dus wat dit punt betreft de balans naar het Westen willen laten doorslaan, dan moeten wij een beleid voeren waardoor deze volken duidelijk weten, dat zij door voor het Westen te kiezen niet meer de kans krijgen met een verkapte koloniale politiek te maken te krijgen. Zij moeten weten, dat zij een reële hulp krijgen, waardoor zij niet een permanent steungeval worden, maar dat zij daardoor geheel op eigen benen komen te staan. Zij moeten het besef krijgen, dat zij voor vol aangezien worden, omdat zij als gelijkwaardige mensen worden beschouwd.

Maar het Is duidelijk, dat wij daarmee toch niet met de zaak klaar komen. Op deze wijze komt er nog niet het bewustzijn

tussen hen en ons: Wij zijn bij elkaar en wij behoren bij elkaar. Men bereikt op deze wijze maximaal een soort neutralisme. Een jaar of tien geleden vond de Westelijke wereld dit neutralisme een verderfelijke zaak. Men moest kiezen; voor of tegen. Tegenwoordig is men al blij als een Afro-Aziatisch land werkelijk neutraal is. Dat vinden wij in het Westen dan een winstpunt.

Het merkwaardige is, dat uit het gesprek Kennedy-Chroest- jew gebleken is, dat deze laatste niet aan neutraliteit gelooft. Men is altijd 6f voor óf tegen.

Ik meen, dat dit communistische standpunt de Calvinist wel ligt. Het betekent, dat naar de mening van Chroestjew de minder-ontwikkelde gebieden zullen moeten kiezen voor het communisme of voor datgene wat het Westen geestelijk betekent. Laten wij liever zeggen; religieus betekent.

En hier komen wij aan het essentiële gezichtspunt, dat beslissend is voor de verhouding van het Westen tot de minder-ontwikkelde gebieden.

Hoe brengen wij hun het Christendom.

De zending in Israël stuit op het verschijnsel, dat de Jood de boodschap van het Evangelie van de Christenen niet horen wil, omdat hij in de Christenen de eeuwenlange vervolgers van de Jood ziet.

Wij hebben voor het vinden van de band met Suriname de moeilijkheid, dat de Javanen in Suriname zich de kinderen van contractkoeli's weten, de Hindoestanen, de kinderen van slachtoffers van Brits-Nederlandse ronselarij en dat de Creolen, kleinkinderen van slaven, in ons kleinkinderen van slavenhouders zien.

Dienen.

Het dienen moet nu precies van de andere kant komen als waar het drie eeuwen lang vandaan gekomen is.

Het Christendom brengen, dat is de taak van de zending. Maar de staten van het Westen moeten die taak mogelijk maken door een politiek, die de nieuw ontstane staten werkelijk dient.

Het begrip „dienen" is in de politiek een vreemd begrip, behalve als het gaat om het dienen van jezelf.

Maar christelijke politiek is geen heerschappij voeren, maar dienen. Binnenlands; de Overheid is er u ten goede. Dat is die-

nea. En internationaal: Suriname, Kongo, Zuid-Afrika, Algerië, Nieuw-Guinea en ook Indonesië: Onze overheid is er u ten goede. Dat is dienen.

Onze taak is het in deze overgangsfase maar niet te veel te zien op hetgeen achter is — wij mogen bidden dat ook de min- der-ontwikkelde gebieden dat niet te veel zullen doen — maar te jagen naar het doel, om de prijs der roeping Gods, die van boven is, in Christus Jezus.